

Art / Exposició «El comtat d'Empúries a l'època medieval»

Tres cultures entrelaçades

Analitzen la convivència de les comunitats cristiana, jueva i musulmana a l'època medieval. Aquesta exposició, organitzada per l'Arxiu Històric, es pot veure a la cúria-presó

CASTELLÓ D'EMPÚRIES

CRISTINA VILA

Durant l'època medieval, tres grans cultures van conviure, d'una manera més o menys interrelacionada: la cultura cristiana, la jueva i la musulmana. Una exposició a l'edifici de la presó-cúria analitza aquest vincle a partir de documents procedents dels fons del comtat d'Empúries de l'Arxiu Ducal de Medinaceli, que es troba dipositat en còpia microfilmada a l'Arxiu Històric de Castelló.

La selecció de documents s'ha realitzat a partir d'aquells que els responsables de l'Arxiu Històric han pogut consultar, fins al moment. És una tasca llarga —segons Marisa Roig, arxiviera municipal, una feina d'anys—, la que portarà a catalogar tot el fons dotat amb 11.035 documents, és a dir, 101.201 fotogrames. "Es tracta d'una documentació molt interessant i pràcticament inèdita ja que ha estat molt poc consultada", afirma Roig. Cal destacar, però, que des que es va obrir el fons al públic les consultes han sovintejat, sobretot, entre investigadors universitaris tot i que s'ha trobat a faltar la presència de castellonins.

L'exposició consisteix en diferents plafons explicatius il·lustrats amb restes localitzades a Castelló que fan referència a cada cultura. Així, el visitant pot entendre com de marcada estava per la religió i la fe cristiana la vida de l'home medieval i com conviuen les tres comunitats. En aquest sentit, la comunitat jueva de Castelló era de les més importants de Catalunya a l'Edat Mitjana, tenint en compte que el màxim esplendor el va viure entre els segles XIII i XIV. L'aljama medieval castellonina gaudia de privilegis, immunitats i bons usos comtals que possibilitaven el seu desenvolupament econòmic i garantien la independència religiosa, social i econòmica. Per la seva banda, des del segle VIII el domini àrab va desaparèixer per aquestes terres tot i que, a voltes, la zona de l'Albera i de la plana patien ràtzies sarraïnes. Fruit d'aquestes, alguns musulmans eren capturats i tractats com a esclaus. A la llarga, però, molts perdien aquest estatus i, fins i tot, s'establien a la zona.

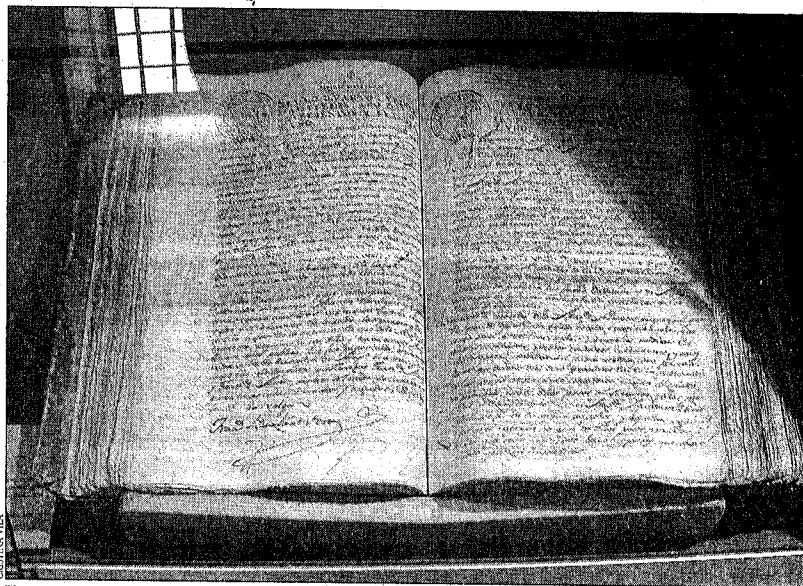
Els documents que fan referència a la comunitat cristiana són una bulla del 1216 otorgada pel Papa Honorí III en què es posa sota la seva protecció el comte Hugh IV, "un home de tarannà bel·licós", i tot el comtat com a agraïment a la col·laboració a les croades, expedicions de cristians contra musulmans iniciades i predicades per la Santa Seu per reconquerir la Terra Santa.

Restablir la seu episcopal

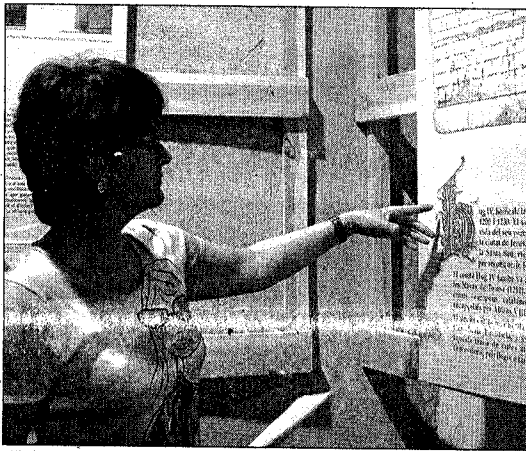
L'altre document, de gran interès i actualitat ja que el debat torna a estar sobre la taula, és una petició, feta entre 1325 i 1334, de l'infant Pere I al Papa Joan XXII perquè erigís l'església parroquial de Santa Maria d'Empúries en Catedral i restablir l'antiga seu episcopal empordanesa. El més interessant és que se'ls va concedir la petició però el Bisbat de Girona s'hi va oposar aferrissadament. El perquè és clar: "la vila s'hauria convertit en ciutat, les rendes eclesiàstiques recaptades sobre el territori no s'haurien evadit i el comtat s'hauria convertit en un Bisbat independent amb els seus oficials i tribunals eclesiàstics".

A l'apartat de la comunitat jueva, il·lustrat amb dues làpides funeràries amb inscripcions hebraïques, es transcriuen dos documents on es constata la pressió fiscal a què estava sotmesa. El primer una devolució de capital a favor de la família Deuslocrega per part de Ramon Berenguer I, el segon, una lletra de Maria Álvarez, comtessa d'Empúries, adreçada als quatre secretaris de l'aljama jueva de la vila, consell que regia i feia les lleis de la comunitat, on se'ls reclamen més impostos. De fet, a aquesta comunitat, com també a la musulmana, se'ls pressionava més que a la cristiana.

Quant a l'apartat sarraí —a Castelló no hi havia comunitat però sí esclaus musulmans— destaquen dos documents: un poder del 1306 atorgat per Ponç Hugh IV al cavaller Pere Alguer i a l'escribà Ramon Pere per debatre la reclamació de presoners sarraïns i el nomenament de l'alcalde de les moreries de Soborb.

L'arxiviera municipal de Castelló, Marisa Roig, davant d'un dels plafons divulgatius que inclou l'exposició

Llibre de mostassaf de Castelló que il·lustra la pervivència de càrrecs al llarg dels segles

Càrrecs que es van mantenir

Alguns càrrecs es van mantenir al llarg dels segles. Així, en aquesta exposició s'exhibeix el llibre del mostassaf de Castelló (1796-1808). El mostassaf era un càrrec existent des del 1383 i heretat del model d'urbanització municipal de les poblacions hispanomusulmanes. També es pot veure un llibre de privilegis del 1223, transcrit en pergami.